

राजस्थान राज्य शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद्, उदयपुर

(प्रारंभिक शिक्षा पूर्णता प्रमाण पत्र परीक्षा 2025)

विषय – संस्कृत(71)

कक्षा—8

1. विषयवस्तु के आधार पर अंक भार

क्र. सं.	अधिगम क्षेत्र/ कौशल/ दक्षता	विषय वस्तु	अंक भार	प्रश्नों के प्रकार				योग
				वस्तु.	अतिलघु	लघु.	निबं.	
1	पढ़कर समझना और समझकर लिखना	गद्य कथा और संवाद	20	2	1	3		6
		पद्य सुभाषित और सूक्ति	22	2	—	3	1	6
2	व्यावहारिक व्याकरण	संज्ञा, सर्वनाम, विशेषण, धातु, उपसर्ग, अव्यय, प्रत्यय, संधि, कारक	18	4	5	1	—	10
3	सृजनात्मक अभिव्यक्ति, (परिवेशीय सजगता – सड़क सुरक्षा स्वच्छता भी सम्मिलित है।)	पत्र लेखन, निबंध, कथा, चित्राधारित वर्णन, पठिताबोधनम	20	—	—	1	2	3
4	योग		80	8	6	8	3	25

2. उद्देश्यों के अनुसार अंक भार

क्र.सं.	उद्देश्य	प्रश्नों की संख्या	अंक भार	प्रतिशत
1	जानकारी/स्मरण	4	7	8.75
2	समझ	7	20	25
3	अनुप्रयोग	5	12	15
4	विश्लेषण	5	17	21.25
5	मूल्यांकन	2	12	15
6	सृजन / कौशल	2	12	15
	योग	25	80	100

3. प्रश्नों के प्रकारवार अंक भार

क्र.सं.	प्रश्न का प्रकार	प्रश्नों की संख्या	अंक प्रति प्रश्न	योग अंक	प्रतिशत	संभावित समय (मिनट)
1	वस्तुनिष्ठ	8	1	8	10	10
2	अतिलघुरात्मक	6	2	12	15	20
3	लघुरात्मक	8	7(4)+1(8)	36	45	70
4	निबंधात्मक	3	8	24	30	40
5	परीक्षा के अन्य कार्य	—	—	—	—	10
	योग	25	—	80	100	150

राजस्थान राज्य शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद्, उदयपुर
प्रारम्भिक शिक्षा पूर्णता प्रमाण पत्र परीक्षा 2025

नमूना प्रश्न पत्र
कक्षा-8
विषय – संस्कृत (71)

अवधि – 2.30 घण्टे

पूर्णांक – 80

निर्देश: – उचित-उत्तरस्य क्रमाक्षरं कोष्ठके लिखन्तु-

- प्रश्न-1 'त्वं मालया सह गच्छ।' अस्मिन् वाक्ये सर्वनामपदम् अस्ति- 1
(अ) सह (ब) त्वं
(स) मालया (द) गच्छ ()
- प्रश्न-2 मधुमक्षिका जनयति- 1
(अ) कटुरसम् (ब) लवणम्
(स) माधुर्यम् (द) क्षारम् ()
- प्रश्न-3 'अद्य किं पठनीयम्' रेखांकित पदे प्रयुक्तः प्रत्ययः अस्ति- 1
(अ) अनीयर्
(ब) ण्यत्
(स) ल्यप्
(द) यत् ()
- प्रश्न-4 'त्वं विद्युदभावेन पीडितः बहिरागतः। अस्मिन् वाक्ये अव्ययपदम् अस्ति- 1
(अ) बहिः (ब) त्वं
(स) विद्युत् (द) अभावेन ()
- प्रश्न-5 नदीनां जलं यत्र.....। रिक्त स्थानं पूरयत- 1
(अ) विषतुल्यम् (ब) मृदातुल्यम्
(स) पीयूषतुल्यम् (द) रसतुल्यम् ()
- प्रश्न-6 'प्रतिदाने ते न तद् याचन्ते स्म।' रेखांकित पदे प्रयुक्तः उपसर्गः अस्ति- 1
(अ) प्र (ब) प्रति (स) दाने (द) पर ()
- प्रश्न-7 सामाजिक कुरीतीनां मुखरं.....सावित्री अकरोत्- 1
(अ) समर्थनम् (ब) प्रोत्साहनम् (स) विरोधम् (द) पक्षपातम् ()
- प्रश्न-8 चल चल पुरतो निधेहि चरणम्। गीतस्य रचनाकारः अस्ति- 1
(अ) विष्णु शर्मा (ब) नारायण शर्मा (स) रमाकान्तः शुक्लः (द) श्रीधरभास्कर वर्णेकरः ()

प्रश्न-9 अधोलिखितानां पदानां सन्धि/सन्धि-विच्छेदं कुरुत- 1+1=2
(क)मधु + अरिः -
(ख)महौषधिः - +

प्रश्न-10 रेखाङ्कितपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत- 1+1=2

(क) क्षुधार्तः सिंहः कुत्रापि आहारं न प्राप्तवान्
.....?

(ख) सूर्यः पश्चिमायां दिशायाम् अस्तं गच्छति।
.....?

प्रश्न-11 विशेषणं विशेष्यमेलनं कुरुत - 2

विशेषणम्	विशेष्यः
(क) शीतलम्	दिक्षु
(ख) शून्यम्	पुत्रस्य
(ग) एकम्	गृहं
(घ) सकलासु	पेयं

प्रश्न-12 समाजे नूतनानां विचाराणां स्वीकरणे प्रायः 2
सामान्यजनाः काठिन्यमनु भवन्ति। रेखाङ्कितपदयोः
विशेषणं - विशेष्यपदं च पृथक्कुरुत

उत्तरः विशेषणपदम्

विशेष्यपदम्

प्रश्न-13 कोष्ठकेषु दत्तेषु शब्देषु समुचितां विभक्तिं योजयित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत 2

(क) समं रामः गच्छति। (दशरथ)

(ख) तस्मै श्री नमः। (गुरु)

(ग) उभयतः पुष्पवाटिका। (देवालय)

(घ) स्वधा। (पितृ)

प्रश्न-14 मञ्जूषातः क्रिक्रापदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत
(शक्यते, आसीत्, उत्पद्यते, भविष्यति)

2

1. ज्ञानस्य आदान-प्रदानं मौखिकम् |
2. पर्यावरणसुरक्षायाः दिशि महान् उपकारो |
3. ई-बैंकमाध्यमेन शुल्कं प्रदातुं |
4. मनसि जिज्ञासा |

प्रश्न-15 मञ्जूषातः उचितानि पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत
(पशवः, गजधरः, तडागात्, समासेन)

4 × 1 = 4

1. यः गजपरिमाणं धारयति स |
2. पर्यावरणेन सह अपि रक्षणीयाः |
3. महिलाः जलं नयन्ति |
4. एतत् विद्यात् लक्षणं सुखदुःखयोः |

प्रश्न-16 अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि पूर्णवाक्येन लिखत-

4 × 1 = 4

1. कर्गदोद्योगे वृक्षाणाम् उपयोगेन के कर्त्यन्ते स्म?
उत्तर-.....
2. नूनममेषा गुहा कस्या सदा समाहवानं करोति?
उत्तर-.....
3. भोजनकालेऽपि कस्याः मनोदशा स्वस्था न प्रतीयते स्म?
उत्तर-.....
4. सर्वे अवकरं सङ्गृह्य कुत्र पातयन्ति?
उत्तर-.....

प्रश्न-17 अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखत-

4 × 1 = 4

1. अभिवादनशीलस्य कानि वर्धन्ते?
उत्तर-.....
2. का सुस्वादुतोयाः भवन्ति?
उत्तर-.....
3. समम् जगत् कैः कैः मुग्धम् अस्ति?
उत्तर-.....
4. अत्र किं सदैव सुपूर्णमस्ति?
उत्तर-.....

प्रश्न-18 प्रश्नपत्रातिरिक्तात् पाठ्यपुस्तकात् द्वौ श्लोकौ लिखत

2 + 2 = 4

उत्तर-(1).....

उत्तर-(2).....

प्रश्न-19 क स्तम्भे दत्तं श्लोकांशान् ख स्तम्भेन सह सुमेलनं कुरुत-

4 × 1 = 4

क	ख
(क) वने दिग्गजानां	भारतस्वर्णभूमिः
(ख) तटीनामियं वर्तते	पिकानां धरेयं
(ग) शिखीनां शुकानां	भूधराणाम्
(घ) क्षितौ राजते	तथा केसरिणां

प्रश्न-20 चित्राणि दृष्ट्वा (मञ्जूषातः) उपयुक्तपदानि गृहीत्वा वाक्यपूर्तिं कुरुत-
(अस्त्राणाम्, भवति, अस्त्राणि, सैनिकाः, प्रयोगः, उपग्रहाणां)

4 × 1 = 4

1.
2.
3.
4.

अथवा

मञ्जूषातः लिखितानां शब्दानां सहाय्येन कथां पूरयत-
(घटः, आगतवान्, पातुम्, अल्पं, काकः, शिलाखण्डसमूहं, मुखं, चेष्टा)

8 × $\frac{1}{2}$ = 4

एकः(i).....आसीत् । सः पिपासितः आसीत् ।
सः जलं.(ii).....इच्छति स्म । सः सर्वत्र
भ्रमणम् कृतवान् किन्तु जलं न दृष्टवान् ।

मञ्जूषातः पदानि गृहित्वा प्रार्थना-पत्रं लिखत ।

(शैलेशः, हंसपुरम्, निवेदनम्, मह्यं, चरित्रप्रमाण-पत्रं, वादविवादप्रतियोगितायां, आवश्यकता, इच्छामि)

सेवायाम्,

श्रीमन्तः प्रधानाचार्यमहोदयाः,

राजकीय उच्च माध्यमिक विद्यालयः

(i)..... ।

विषयः (ii).....प्राप्तुं प्रार्थना-पत्रम् ।

महोदयाः,

सविनयं(iii).....अस्तियत् अहं संस्कृत-(iv)..

..... भागं गृहीतुम्(v)..... । तत्र

चरित्रप्रमाण-पत्रस्य (vi).....वर्तते । अतः प्रार्थना अस्ति यत्(vii).....

.....चरित्र प्रमाण पत्रं प्रदाय अनुग्रहीष्यन्ति भवन्तः ।

दिनांकः 07.08.2024

भवदाज्ञाकारी शिष्यः

(viii).....

अष्टमी कक्षा

प्रश्न-25 अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृत भाषायां लिखत । 4×2=8

प्रदेशस्मिन् हस्तशिल्पानां बाहुल्यं वर्तते । आवस्त्राभूषणेभ्यः गृहनिर्माणपर्यन्तं प्रायः वंशवृक्षनिर्मितानां वस्तूनाम् उपयोगः क्रियते । यतो हि अत्र वंशवृक्षाणाम् प्राचुर्यं विद्यते । साम्प्रतं वंशोद्योगोऽयं अन्ताराष्ट्रियख्यातिम् अवाप्तोऽस्ति ।

(क) कः उद्योगः अन्ताराष्ट्रियख्यातिम् अवाप्तोऽस्ति?

उत्तर-.....

(ख) कस्मिन् प्रदेशे हस्तशिल्पानां बाहुल्यं वर्तते?

उत्तर-.....

(ग) वस्त्राभूषणेभ्यः गृहनिर्माणपर्यन्तं केषां वस्तूनाम् उपयोगः क्रियते?

उत्तर-.....

(घ) वंश + उद्योगः इति सन्धिकृत्वा लिखन्तु ।

उत्तर-.....

राजस्थान राज्य शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद, उदयपुर
प्रारंभिक शिक्षा पूर्णता प्रमाण पत्र परीक्षा 2025
विषय - संस्कृत (71)
कक्षा - 8

क्र.सं	विषयवस्तु	अंक भार	स्मरण/जानकारी				समझ				अनुप्रयोग				विरलेषण				मूल्यांकन				सृजन/कौशल				योग	
			OT	VSA	SA	ET	OT	VSA	SA	ET	OT	VSA	SA	ET	OT	VSA	SA	ET	OT	VSA	SA	ET	OT	VSA	SA	ET		
1	संज्ञा	4																										1(4)
2	सर्वनाम	1	1(1)																									1(1)
3	विशेषण	4							1(2)							1(2)												2(4)
4	धातु रूप	2							1(2)																			1(2)
5	उपसर्ग	1																										1(1)
6	अत्यय	1																										1(1)
7	प्रत्यय	1																										1(1)
8	संधि	2																										1(2)
9	कारक	2																										1(2)
10	प्रश्नोत्तर (पद्य)	10	1(1)							1(4)				1(1)														4(10)
11	प्रश्नोत्तर (गद्य)	14	1(1)			1(4)																						4(14)
12	प्रश्न निर्माण	2																										1(2)
13	कथा क्रम संयोजक	4																										1(4)
14	लोक भावार्थ लेखन	8																										1(8)
15	श्लोक लेखन	4																										1(4)
16	निबन्ध पत्र लेखन	8																										1(8)
17	कथा सार लेखन	8																										1(8)
18	चित्राधारित वर्णन/ लघुकथा लेखन	4																										1(4)
	योग	80	3(3)			1(4)			2(2)	3(6)	2(12)		2(2)	1(2)	2(8)				1(1)	2(4)	1(4)	1(8)				1(4)	1(8)	25(80)
						4(7)			7(20)				5(12)						5(17)							2(12)		2(12)

नोट- कोष्ठक के अन्दर अंकभार एवं कोष्ठक के बाहर प्रश्न संख्या को दर्शाया गया है